

FOCUS · El sector agroalimentari espanyol: l'horta d'Europa i molt més

Malgrat la tendència secular a la terciarització de l'economia, el sector agroalimentari és un pilar fonamental del teixit productiu espanyol. Tot i que l'activitat primària ha anat perdent pes,¹ la indústria alimentària, encarregada de l'elaboració d'aliments processats amb més valor afegit, ha mantingut la seva aportació al voltant del 3,0% del VAB total i s'ha consolidat com la primera branca industrial: el 2014, va aportar el 22,3% del VAB de la indústria manufacturera i va donar feina a 430.400 persones. Així mateix, cal destacar que la xifra d'ocupats en aquesta branca no ha patit caigudes tan significatives com en altres sectors (vegeu el primer gràfic).

Un dels pilars de la bona evolució del sector agroalimentari és l'augment constant de les exportacions. Amb un creixement mitjà del 6,5% en els últims 10 anys, superior al 5,1% de la resta de sectors, van assolir els 40.500 milions d'euros el 2015 (el 16,2% del total de les exportacions de béns), una xifra comparable amb els 42.600 milions del sector de l'automòbil. La internacionalització de les empreses del sector ha estat espectacular: 17.375 empreses van exportar aliments a la resta del món el 2015 i gairebé van duplicar les 10.000 de l'any 2000, i, a diferència de l'estabilització del nombre total d'empreses exportadores en els dos últims anys, aquest sector ha mantingut la tendència ascendent (vegeu el segon gràfic).

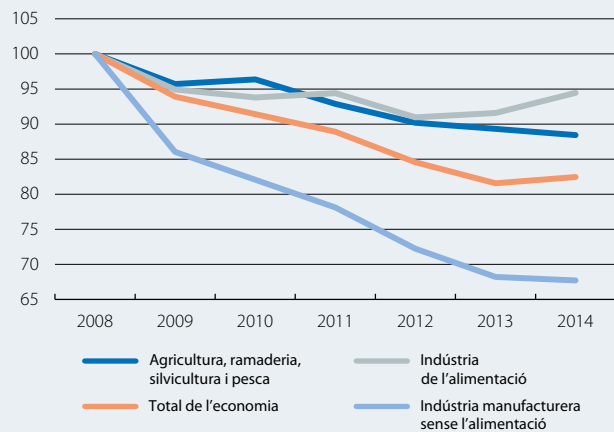
Els productes hortofrutícoles, amb un pes del 40% de les exportacions agroalimentàries, copen les vendes a l'exterior, la qual cosa ha conferit a Espanya el qualificatiu de l'«horta d'Europa». Però la gamma de productes exportats és cada vegada més àmplia i de major valor afegit. A més a més, el sector ha estat capaç d'augmentar i d'aprofundir en el ventall de destinacions: tot i que la zona de l'euro continua acaparant el gros de les exportacions alimentàries (el 60,0% el 2015), el seu pes ha anat baixant a favor de mercats més llunyans, com Àsia, Àfrica o l'Amèrica Llatina (el 8,6%, el 4,3% i el 2,8%, respectivament, el 2015). Aquesta bona evolució del sector ha permès que Espanya es mantingui en el vuitè lloc en el rànquing mundial de països exportadors de productes agroalimentaris.²

Malgrat els èxits assolits, en gran part gràcies a la modernització i a la tecnificació duta a terme, el sector encara presenta un alt grau d'atomització: només el 3,6% de les empreses de la indústria alimentària tenen més de 50 empleats. Una anàlisi dels subsectors de la indústria alimentària revela que les exportacions van créixer més en aquells amb una major proporció d'empreses grans (vegeu el tercer gràfic). Per tant, augmentar la dimensió empresarial és una via que permetria continuar millorant la competitivitat de les empreses del sector en un mercat cada vegada més global.

1. El pes del VAB de l'agricultura, la ramaderia, la silvicultura i la pesca s'ha reduït del 4,2% del 1995 al 2,5% del 2014. En termes d'ocupats equivalents a temps complet, el descens del seu pes ha estat encara més intens: del 7,3% al 4,2%, tot i que continua donant feina a 685.500 persones.
 2. La quota espanyola al mercat mundial de béns agroalimentaris és del 3,1%, superior a la quota de l'1,7% per al total de béns (OMC).

Ocupació per sectors

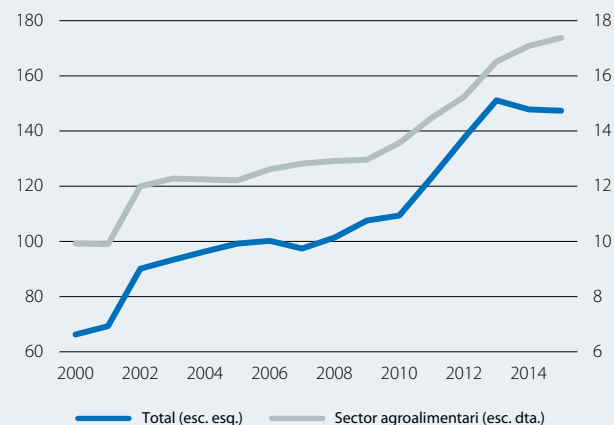
Índex (100 = 2008)

Font: CaixaBank Research, a partir de dades de l'INE.

Nombre d'empreses exportadores

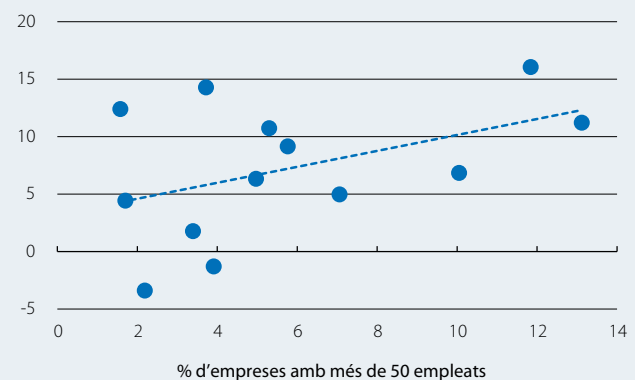
(Milers)

Font: CaixaBank Research, a partir de dades de l'ICEX.

Relació entre la dimensió empresarial i les exportacions al sector agroalimentari

Variació exportacions 2014-2015 (%)

Nota: Cada punt representa un subsector de la indústria alimentària.
 Font: CaixaBank Research, a partir de dades del Ministeri d'Agricultura.